

היום נלמד בעזרת ה':

מגילה דף יז

למה נמנו שנותיו של ישמעאל: בכדי שנדע שיעקב אבינו למד 14 שנה בישיבת שם ועבר. מידיעת מספר שנותיו של ישמעאל אנו יודעים בן כמה היה יעקב כשבירך אותו אביו. כי ישמעאל חי 137 שנה. וישמעאל היה גדול מיצחק 14 שנה. יעקב נולד ליצחק בגיל 60, ואז היה ישמעאל בן 74 שנה ($60+14=74$). 63 שנה נשאר לישמעאל לחיות, וביום שקיבל יעקב את הברכות מת ישמעאל - היה זה בגיל 137, ונמצא שאז היה יעקב בן 63. יעקב קיבל את הברכות והלך לחרן, ועבד את לבן 14 שנה בשתי בנותיו, עד שנולד יוסף אז רצה יעקב לעזוב את בית לבן (ונשאר לעבוד אותו עוד 6 שנים בשכר). שלושים שנה לאחר מכן עמד יוסף לפני פרעה בגיל 30 כשיצא מהבור. יעקב ירד למצריים לאחר שבע שנות השובע ושנתיים של הרעב. כשירד למצריים עמד לפני פרעה ואמר לו שהוא בן 130 שנה.

אך כשנחשב את כל מניין השנים הנ"ל נגיע רק ל-116 שנה? והתשובה היא שחסרים לנו 14 שנה שהוא למד בישיבת שם ועבר. היה זה לאחר שבירך אותו יצחק קודם שהגיע לחרן.

ומנלן דלא מיענש: והתשובה כי בברייתא כתוב שיעקב נענש שפרש ממנו יוסף 22 שנה, כשם שהוא פרש מיצחק אביו 22 שנה. והרי אם נחשב את השנים שפרש יעקב מאביו נגיע ל-36 שנה (14 שנה בשם ועבר + 20 שנה בבית לבן + 2 שנים בדרך חזור - כפי שיבואר להלן)? אלא שעל 14 השנים שלמד תורה לא נענש.

הדרן עלך מגילה נקראת

פרק שני. משנה: הקורא את המגילה למפרע: שקורא פסוק שני לפני פסוק ראשון, לא יצא ידי חובה.

אבל קורין אותה ללועזות בלעז: כל לשון שאינה לשון הקודש נקראת 'לעז'. כוונת המשנה שקוראים במגילה הכתובה בשאר הלשונות לאנשים שאינם מבינים לשון הקודש. (הגמרא לקמן תקשה איך קוראים ללועזות בכל לשון, והרי המשנה אומרת ש'קראה בכל לשון לא יצא').

(המשך בדף הבא ↓)

הלועז ששמע אשורית: ששמע את קריאתה בלשון הקודש, יצא, שנאמר במגילת אסתר "וְאֵל הַיְהוּדִים כְּכַתְּבָם וּכְלִשׁוֹנָם", ובתיבת ולשון עם ישראל היא לשון הקודש.

קראה סירוגין: שקרא מעט והפסיק, ושוב קרא מעט וחזר והפסיק.

היה כותבה או דורשה או מגיחה: ומתוך כך היה קורא אותה, אם כוון את ליבו יצא.

נייר ודיפתרא: יבואר בגמרא.

על הספר: על קלף.

גמרא: מה"מ: מהיכן אנו יודעים שהקורא למפרע לא יצא? מהפסוק במגילת אסתר "קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זָרְעָם וְעַל כָּל הַגּוֹלִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לְהִיּוֹת עֲשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וּכְזִמְנָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", ובשם ש"זמנם" הוא לפי הסדר - י"ד לפני ט"ו ולא יתכן שט"ו יהיה לפני י"ד, כך "ככתבם" דהיינו קריאתה היא לפי הסדר.

דחיה: בפסוק הנ"ל לא נאמר כלל קריאה, אלא עשייה! כפי שנאמר באותו פסוק עצמו "לְהִיּוֹת עֲשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וּכְזִמְנָם".

אלא מכך שנאמר "הַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים..." בשם שאי אפשר "לעשות" למפרע (= כגון לאכול סעודת פורים או מתנות לאביונים בי"ג) כך אי אפשר "לזכור" דהיינו לקרוא למפרע.

וכן **בהלל** הקורא למפרע לא יצא, לדעת רבה - שנאמר "**מִמְזֹרַח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה**", בשם ששקיעת וזריחת החמה לא יתהפכו, כך בקריאת ההלל "מהולל שם ה'" לפי הסדר ולא למפרע. לדעת רב יוסף - שנאמר "**זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נִגְיָלָה וְנִשְׁמָחָה בוֹ**", בשם ששעות היום לא משתנות ולא מתהפכות, כך את קריאת ההלל לא הופכים. לדעת רב אויא - שנאמר "**יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם**", שהלול ה' וברכתו יהיה כהווייתו וכסדרו. לדעת רב אחא בר יעקב - שנאמר "**מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם**", בשם שהעולם צועד מן העבר אל העתיד ולא מתהפך, כך את סדר ההלל קוראים כסדרו מהתחלה לסוף ולא למפרע.

וכן הקורא **קריאת שמע** למפרע לא יצא, וכפי שלמדנו בברייתא: לדעת רבי - ק"ש נקראת ככתבה כלומר רק בלשון הקודש. לדעת חכמים - בכל לשון שהוא מבין. טעמו של רבי - שנאמר "**יְהִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה...**", שעל הדברים האלה (= ק"ש) להיות

בהוויתן (= בלשון הקודש). טעמים של רבן - שנאמר "**שְׁמַע** יִשְׂרָאֵל..." , שכל אחד יכול לקרוא בלשון שהוא שומע (= מבין).

הברייתא ממשיכה לבאר את הפסוקים אליבא דרבי ורבנן, עד שהיא אומרת שלרבנן לומדים מ"**הַיּוֹ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**..." שלא יקרא ק"ש למפרע, ומכאן אנו לומדים שהקורא ק"ש למפרע לא יצא.

לימא קסבר רבי וכו': לכאורה לשיטת רבי אפשר לקרוא בספר תורה בכל לשון, שאם לא כן מדוע רבי נצרך ללמוד לימוד מיוחד שק"ש נאמרת רק בלשון הקודש, והרי את כל התורה אפשר לקרוא רק בלשון הקודש. הגמרא דוחה - הלימוד נצרך כדי להפיק את דעת רבן (= הסוברים "שמע" בכל לשון שאתה שומע. כלומר שלולי הלימוד של רבי היה מקום לומר שאף שאת כל התורה צריך לקרוא בלשון הקודש, אבל את ק"ש אפשר בכל לשון).

לימא קסברי רבנן וכו': לכאורה לשיטת רבנן אפשר לקרוא את התורה רק בלשון הקודש, שאם לא כן מדוע רבנן נצרכים ללמוד לימוד מיוחד שק"ש נאמרת בכל לשון, והרי את כל התורה אפשר לקרוא בכל לשון. הגמרא דוחה - הלימוד נצרך כדי להפיק את דעת רבי (= הסובר "והיו" בהוויתן יהיו, דהיינו שק"ש נקראת רק בלשון הקודש. כלומר שלולי הלימוד של רבנן היה מקום לומר שאף שאת כל התורה אפשר לקרוא בכל לשון, אבל את ק"ש אפשר רק בלשון הקודש).

וכן המתפלל **תפילה** (= תפילת 'שמונה עשרה') למפרע לא יצא, וכפי שלמדנו בברייתא: שמעון הפקולי תיקן את הסדר של תפילת 'שמונה עשרה' על פי הסדר (= הנלמד מהפסוקים כמבואר לקמן).

👉 כעת הגמרא מבארת את סדר שמונה עשרה כפי שהוא נלמד מהפסוקים.

👉 **'אבות'** = הברכה הראשונה של שמונה עשרה (= אלוקי אברהם וכו'). **'גבורות'** = אתה גבור. **'בינה'** = אתה חונן. **'תשובה'** = השיבנו. **'רפואה'** = רפאנו. **'תשובה'** = השיבנו. **'גאולה'** = גואל ישראל. **'קִיבוץ גלויות'** = מקבץ נדחי עמו ישראל.

הבו לה' בני אלים: הזכירו לפניו את אילי הארץ (= אברהם יצחק ויעקב).

הבו לה' כבוד ועוז: 'עוז' הוא גבורה.

לא סלקא דעתך, דכתיב וישב אל ה' וכו': כלומר שבפסוק זה נסמכה סליחה לתשובה, ולכן סידרו את 'סלח לנו' לאחר 'השיבנו', ורק אח"כ את 'רפאינו'.

(המשך בדף הבא ↓)

ומאי חזית דסמכת אהא וכו': ומה ראית לסמוך את 'סלח לנו' ל'השיבנו' בגלל שבפסוק הנ"ל נסמכה סליחה לתשובה? והרי בפסוק "ושב ורפא לו" נסמכה רפואה לתשובה, וא"כ תסמוך את 'רפאינו' לאחר 'השיבנו' ורק אח"כ את 'סלח לנו'. תירוץ: יש פסוק אחר שבו הרפואה באה לאחר הסליחה, ולכן 'סלח לנו' נמצא לפני 'רפאנו'.

עתידין ליגאל בשביעית: בשנת השמיטה.

קושיא: והרי למדנו בבבוייתא שבשנה השביעית מלחמות, ורק במוצאי שביעית בן דוד בא, וא"כ הגאולה תהיה בשמינית? תירוץ: המלחמה היא תחילת הגאולה.

ניתנה מילה בשמינית: מצוות ברית מילה ביום השמיני ללידה.

ודוד... בפרשה תשיעית אמרה: פרק ט' בתהילים. (ואף שאצלנו זה בפרק י', פרק א' וב' הם פרשה אחת).